

بسمه تعالی

معاونت تحقیقات و فناوری

آیین نامه جامع استفاده از هوش مصنوعی در نشر علمی

دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی

مقدمه

در عصر حاضر، هوش مصنوعی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین تحولات فناورانه، مرزهای سنتی تولید و انتشار دانش را دگرگون ساخته است. ابزارهای مبتنی بر یادگیری ماشین و مدل‌های زبانی بزرگ توانسته‌اند فرایند پژوهش و نشر علمی را از مرحله طراحی مطالعه تا نگارش و داوری هم‌تا تحت‌تأثیر قرار دهند. این تحول، فرصت‌های بی‌سابقه‌ای برای ارتقای کیفیت، سرعت و دسترس‌پذیری دانش فراهم کرده است اما در کنار این فرصت‌ها، چالش‌های جدی در زمینه اخلاق پژوهش، شفافیت علمی، مسئولیت‌پذیری نویسندگان و اعتماد عمومی نیز پدید آمده است.

دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، به‌عنوان نهادی پیشرو در حوزه‌های علوم توانبخشی، سلامت اجتماعی، علوم رفتاری و سلامت روان با انتشار مجلات معتبر و هدایت مراکز تحقیقاتی تخصصی، مسئولیت دارد که در برابر این تحول جهانی رویکردی نظام‌مند و آینده‌نگر اتخاذ کند. تدوین آیین‌نامه جامع استفاده از هوش مصنوعی در نشر علمی، نه تنها پاسخی به نیازهای داخلی دانشگاه، بلکه اقدامی راهبردی برای هم‌راستایی با استانداردهای بین‌المللی و تثبیت جایگاه دانشگاه در سطح ملی و منطقه‌ای است.

این آیین‌نامه مبتنی بر اصول چهارگانه اخلاق اعم از عدالت (مصدق: توجه به تلاش و دقت پژوهشگران در نشر علمی و در وجه دیگر توجه به استفاده صرف از ابزارهای هوش مصنوعی در تولید محتوا)، ضرر نرساندن (مصدق: عدم تضییع حقوق پژوهشگران)، سودرسانی (مصدق: ارتقای کیفیت پژوهش‌ها و انتشارات علمی) و استقلال (مصدق: استفاده مناسب از ابزارهای هوش مصنوعی منوط به اظهار نوع و نحوه‌ی استفاده) پایه‌گذاری شده است. همچنین مواد و بندهای این سند بر اصولی اعم از اصل مسئولیت‌پذیری، اصل شفافیت، اصل اخلاق حرفه‌ای، اصل حریم خصوصی و محرمانگی تأکید دارد.

اهداف

این آیین‌نامه با نگاه کلان و راهبردی تدوین شده است تا مسیر استفاده مسئولانه و اثربخش از هوش مصنوعی در تولید و انتشار دانش را مشخص کند. اهداف اصلی این آیین‌نامه عبارت‌اند از:

۱. ایجاد شفافیت و اعتماد علمی: الزام به افشای دقیق و استاندارد استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی در تمامی آثار علمی منتشر شده توسط دانشگاه.
۲. حفظ اصالت پژوهش: تضمین مسئولیت انسانی در قبال محتوای تولیدشده و جلوگیری از جایگزینی قضاوت علمی پژوهشگر با خروجی‌های خودکار و ماشینی تولید شده توسط ابزارهای هوش مصنوعی.

۳. تعیین جایگاه هوش مصنوعی در ارتقای کیفیت نشر: بهره‌گیری از هوش مصنوعی برای بهبود نگارش، ترجمه تخصصی، سازماندهی، قالب‌بندی و افزایش شفافیت آثار علمی.
۴. صیانت از داده‌ها و اخلاق پژوهش: حفاظت از محرمانگی داده‌های بیماران و رعایت حقوق مالکیت معنوی در استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی.
۵. اطلاع‌رسانی به پژوهشگران: فرهنگ‌سازی و آگاه‌سازی پژوهشگران برای استفاده مسئولانه و آگاهانه از ابزارهای هوش مصنوعی در پژوهش و نشر.
۶. ایجاد بستری هماهنگ با الزامات بین‌المللی و ملی: هم‌راستا با استانداردهای جهانی و ملی، تقویت جایگاه نشر دانشگاه در تولید و انتشار محتوای علمی با بهره‌گیری از هوش مصنوعی.
۷. مدیریت خطر و حکمرانی علمی: طراحی سازوکارهای نظارت، ارزیابی و ضمانت اجرایی برای پیشگیری از سوءاستفاده و ارتقای اعتماد عمومی.

فصل اول: اختصارات و تعاریف کلیدی

▪ آیین‌نامه (Regulation / Regulatory Policy)

آیین‌نامه مجموعه‌ای از قواعد و استانداردهای الزام‌آور است که توسط نهادهای عمومی یا سازمانی برای هدایت و کنترل فعالیت‌ها تدوین می‌شود. ویژگی‌های اصلی آیین‌نامه شامل تعیین استانداردها، نظارت بر اجرا و اعمال ضمانت‌های اجرایی است. پژوهش‌های بین‌رشته‌ای نشان داده‌اند که آیین‌نامه‌ها نوعی «مداخله هدفمند و پایدار» در فعالیت‌های ارزشمند جامعه محسوب می‌شوند (Koop C and Lodge M, 2017).

▪ مدل‌های زبانی بزرگ (Large Language Models: LLMs)

مدل‌های زبانی بزرگ سامانه‌های یادگیری عمیق مبتنی بر معماری ترنسفورمر هستند که با حجم عظیمی از داده‌های متنی آموزش دیده‌اند و توانایی درک و تولید زبان طبیعی را در سطحی نزدیک به انسان دارند. این مدل‌ها در وظایفی مانند ترجمه، خلاصه‌سازی، تولید متن و تحلیل داده‌های زبانی به کار می‌روند (Lee et al., 2025).

▪ هوش مصنوعی (Artificial Intelligence: AI)

هوش مصنوعی به سامانه‌هایی اطلاق می‌شود که قادرند رفتار هوشمندانه از خود نشان دهند، به این معنا که محیط را تحلیل کرده، تصمیم‌گیری کنند و با درجه‌ای از استقلال اقداماتی برای دستیابی به اهداف مشخص انجام دهند (Khan et al., 2025).

▪ انتشارات علمی (Scholarly Publishing)

انتشارات علمی فرایند تولید، ارزیابی و انتشار آثار پژوهشی مانند مقالات، پایان نامه‌ها، طرح‌های پژوهشی و کتاب‌های دانشگاهی است. این فرایند شامل نگارش توسط پژوهشگران، داوری همتا، تصمیم‌گیری سردبیران و انتشار توسط ناشران علمی است. هدف اصلی آن انتقال دانش معتبر و ایجاد بستر گفت‌وگوی علمی میان متخصصان است (Fettiplace et al., 2025).

فصل دوم: اصول و ضوابط مرتبط با استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی در نشر علمی

این فصل در چهار بخش اصلی تدوین شده است تا تمامی ذی‌نفعان و ذی‌نقشان در نشر علمی دانشگاه، از نویسندگان و داوران تا سردبیران و ناشران، چارچوبی روشن و یکپارچه برای استفاده اخلاقی و مسئولانه از هوش مصنوعی داشته باشند.

□ اصول و ضوابط مرتبط با نویسندگان

ماده ۱- حدود استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی

بند ۱- کاربردهای مجاز استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی در تدوین آثار علمی شامل موارد زیر می باشد: ویرایش زبانی، ترجمه‌ی تخصصی (منوط به بازبینی توسط نویسندگان)، ساختاردهی به ارجاعات علمی (مانند ایجاد سبک صحیح رفرنس‌نویسی)، تحلیل داده‌های آماری (منوط به نظارت نویسندگان، افشای دقیق اقدامات هوش مصنوعی و بازبینی کامل داده‌ها قبل از انتشار)، استخراج کلیدواژه‌ها جهت جستجوی منابع.

بند ۲- کاربردهای غیر مجاز استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی در تدوین آثار علمی شامل موارد زیر می باشد: تولید کامل یک متن علمی، ساخت داده‌های پژوهشی بدون پشتوانه واقعی، استفاده از خروجی‌های هوش مصنوعی بدون بازبینی انسانی، تولید تصاویر توسط هوش مصنوعی و یا دستکاری تصاویر واقعی، جستجو، استخراج و غربالگری مقالات در مطالعات مرور نظام‌مند بدون دخالت انسانی، تحلیل داده‌ها (نظیر متن مصاحبه‌ها، مشاهده‌ها یا جلسات بحث گروهی) در تحقیقات کیفی.

ماده ۲ - نویسندگی و انتساب

- بند ۱- هوش مصنوعی تحت هیچ شرایطی به‌عنوان نویسنده اصلی و یا نویسنده همکار شناخته نمی‌شود.
- بند ۲ - نقش هوش مصنوعی باید همانند نرم‌افزار یا پایگاه داده به‌عنوان ابزار ذکر شود.
- بند ۳ - سهم انسانی در طراحی، تحلیل، تفسیر و مسئولیت نهایی محتوا باید به‌طور صریح مشخص شود.

ماده ۳- افشا و مستندسازی

- بند ۱ - استفاده از هوش مصنوعی باید در بخش مشخصی از مقاله یا کتاب (در بخش روش‌ها یا تقدیر و تشکر) و همچنین در سامانه ارسال اثر اعم از طرح پژوهشی، مقاله یا کتاب اعلام شود.
- بند ۲ - نویسندگان موظف‌اند ذکر کنند در کدام بخش‌ها (به‌عنوان مثال طرح اولیه و ایده پردازی، مرور منابع، تحلیل داده، نگارش، جداول، تصاویر) از هوش مصنوعی کمک گرفته‌اند.
- بند ۳ - نام دقیق ابزار، نسخه، شرکت توسعه‌دهنده و تاریخ استفاده باید ثبت شود.
- بند ۴ - در مواردی که هوش مصنوعی نقش کلیدی و مجاز (جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل داده‌ها) در تولید محتوا داشته است، خروجی‌ها و مراحل پردازش باید به‌عنوان فایل تکمیلی توسط نویسنده و در صورت وجود داده‌های محرمانه در یک محل امن ذخیره گردد تا در صورت درخواست داوران ارائه شود.

ماده ۴ - صحت‌سنجی و کنترل کیفیت

- بند ۱ - تمامی محتوای تولیدشده توسط هوش مصنوعی باید پیش از انتشار از نظر دقت علمی، صحت منابع و انسجام منطقی بررسی شود و مسئولیت نهایی این محتوا بر عهده تمامی نویسندگان می‌باشد.
- بند ۲ - هیچ متن تولیدشده توسط هوش مصنوعی نباید بدون بازبینی و بازنویسی از نظر اصول نگارش آکادمیک توسط نویسندگان ارائه شود.
- بند ۳ - تمامی منابع پیشنهادی باید قبل از ثبت توسط نویسندگان، بررسی و صحت آنها تأیید شود. شناسایی حتی یک منبع ساختگی موجب رد اثر علمی خواهد شد.
- بند ۴ - محدودیت‌ها و سوگیری‌های شناخته‌شده ابزارهای هوش مصنوعی باید در پیش نویس اثر در کنار سایر محدودیت‌های پژوهش ذکر شود.

ماده ۵ - حریم خصوصی و مالکیت معنوی

بند ۱ - داده‌های شخصی و اطلاعات بیماران باید پیش از بارگذاری در ابزارهای هوش مصنوعی، بی نام شوند و از قرار دادن اطلاعاتی که شناسایی آنها به سهولت امکان‌پذیر است (نظیر بیماری‌های نادر) خودداری شود.

بند ۲ - حقوق مالکیت معنوی باید رعایت شود، هرگونه محتوای تولید یا پردازش شده باید با ذکر جزئیات و کسب اجازه از صاحب اثر همراه باشد.

اصول و ضوابط مرتبط با داوران آثار علمی

ماده ۶ - مسئولیت کامل

بند ۱ - داوران مسئول بررسی صحت، دقت و رعایت انصاف در ارزیابی یک متن علمی هستند و هوش مصنوعی نمی‌تواند جایگزین یک داور برای قضاوت علمی یک اثر شود.

ماده ۷ - حدود استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی برای داوری اثر

بند ۱ - کاربردهای مجاز به کارگیری ابزارهای هوش مصنوعی در داوری یک اثر علمی شامل موارد زیر می‌باشد: بررسی دستور زبان و وضوح متن از نظر زبانی و علمی، سازماندهی نظرات داور (منوط به بازبینی انسانی).

بند ۲ - کاربردهای غیر مجاز به کارگیری ابزارهای هوش مصنوعی در داوری یک اثر علمی شامل موارد زیر می‌باشد: استفاده از هوش مصنوعی برای تصمیم‌گیری درباره نوآوری اثر، صحت و دقت روش‌شناسی، اعتبار علمی یافته‌ها و پیش‌نویس اثر و استفاده از هوش مصنوعی برای بیان توصیه نهایی رد، بازبینی یا قبول یک اثر.

ماده ۸ - حفظ محرمانگی

بند ۱ - بارگذاری متن کامل یک دست‌نوشته علمی (نظیر متن مقله و یا کتاب) توسط داور در ابزارهای هوش مصنوعی جهت داوری اثر اکیداً ممنوع است.

ماده ۹ - افشا و شفافیت

بند ۱ - داوران باید در فرم داوری اعلام کنند که از هوش مصنوعی در داوری یک اثر علمی استفاده کرده‌اند.

بند ۲ - باید نام ابزار، نسخه، تاریخ استفاده و بخش‌های داوری شده به شکل کامل ذکر شود.

ماده ۱۰ - بازبینی و کنترل کیفیت

بند ۱ - خروجی‌های هوش مصنوعی موجود در اثر باید تا حد امکان توسط داور بررسی و تأیید شوند. در صورتی که داور امکانات لازم بررسی ندارد باید مراتب را به هیئت تحریریه اطلاع داده تا مجله/نشر ارزیابی را انجام دهد.

بند ۲ - بخش‌های مرتبط با روش‌شناسی یا داده‌های حاصل از یک پژوهش باید به‌طور مستقل توسط داور و بدون دخالت ابزارهای هوش مصنوعی اعتبارسنجی شوند.

ماده ۱۱ - کسب و ارتقای دانش در خصوص ابزارهای هوش مصنوعی

بند ۱ - داوران آثار علمی باید از آیین‌نامه‌های نشر و به کارگیری هوش مصنوعی در آثار علمی آگاهی کامل کسب نمایند. در صورت صلاحدید مجلات یا مسئولین ذیربط، داوران می‌بایست در دوره‌های آشنایی با ابزارهای هوش مصنوعی و اصول اخلاقی در استفاده از این ابزارها شرکت نمایند.

بند ۲ - داوران می‌بایست از سطح استفاده‌ی مجاز از ابزارهای هوش مصنوعی در داوری اطلاع یابند تا امکان نظارت و ارزیابی بر روند داوری‌ها به شکل صحیح فراهم شود.

□ اصول و ضوابط مرتبط با سردبیران و هیئت تحریریه

ماده ۱۲ - سیاست‌گذاری شفاف

بند ۱ - سردبیران موظف‌اند سیاست‌های روشن در زمینه‌ی استفاده از هوش مصنوعی را تدوین نموده و آیین‌نامه به کارگیری ابزارهای هوش مصنوعی را برای راهنمایی نویسندگان و داوران ارائه نمایند.

بند ۲ - اصطلاحاتی مانند «هوش مصنوعی کمکی» و «هوش مصنوعی مولد» باید تعریف شوند و کاربردهای مجاز و غیر مجاز به کارگیری ابزارهای هوش مصنوعی باید تعیین و ارائه شوند.

ماده ۱۳ - سامانه ثبت و نشر آثار علمی

بند ۱ - سامانه‌ی پذیرش مقالات باید دارای بخش مشخص و ساختاریافته برای افشای استفاده از هوش مصنوعی توسط نویسندگان و داوران باشد.

بند ۲ - امکان بارگذاری خروجی‌های هوش مصنوعی در تولید یک اثر علمی (مانند طراحی دیاگرام) به‌عنوان فایل تکمیلی می‌بایست در سایت مجلات فراهم شود.

ماده ۱۴ - غربالگری و تشخیص استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی

بند ۱ - ابزارهای تشخیص استفاده از هوش مصنوعی باید به‌عنوان مرحله مقدماتی ارزیابی یک اثر علمی به‌کار روند. تصمیم نهایی در خصوص رد یا ادامه روند ارزیابی و داوری باید توسط سردبیر یا هیئت تحریریه گرفته شود.

ماده ۱۵: ضمانت اجرایی رعایت اصول به کارگیری ابزارهای هوش مصنوعی

بند ۱ - تخلفات باید با از طریق سازوکار مشخص رسیدگی شوند. بدین ترتیب که در صورت عدم افشای کاربردهای مجاز، اثر جهت اصلاح و افشا به نویسنده مسئول باز گردد. در صورت عدم افشای کاربردهای غیر مجاز، سوءاستفاده یا جعل، رد اثر صورت گیرد و یا در صورت تخلف گسترده، مبتنی بر نظر هیئت تحریریه گزارش به نهادهای بالادستی صورت گیرد.

ماده ۱۶ - آموزش و توانمندسازی ذی‌نقشان

بند ۱- سردبیران، اعضای هیئت تحریریه و یا شورای نشر باید آگاهی‌های لازم در زمینه اخلاق در به کارگیری ابزارهای هوش مصنوعی، محدودیت‌های ابزارهای تشخیصی و نحوه رسیدگی به تخلفات را اخذ نمایند.

بند ۲ - در صورت لزوم مجلات و انتشارات می‌بایست آموزش دوره‌ای در خصوص ابزارهای موجود، اخلاق در به کارگیری هوش مصنوعی، آیین‌نامه‌ها و به‌روزرسانی سیاست‌های ملی و بین‌المللی برای داوران و اعضای هیئت تحریریه برگزار نمایند.

بند ۳ - لازم است چک‌لیست‌های ارزیابی به‌کارگیری هوش مصنوعی در بررسی آثار دارای استفاده از هوش مصنوعی تدوین شوند.

ماده ۱۷ - بازنگری دوره‌ای

بند ۱ - آیین‌نامه و سیاست‌های اخذ شده در به کارگیری ابزارهای هوش مصنوعی در انتشار و داوری آثار علمی مقتضی با سرعت پیشرفت ابزارهای هوش مصنوعی، می‌بایست به شکل دوره‌ای بازنگری شود تا با تحولات فناورانه و اخلاقی هماهنگ بماند.

□ اصول و ضوابط مرتبط با مجلات و ناشران

ماده ۱۸ - هماهنگی نهادی

بند ۱ - سیاست‌های مجلات و انتشارات باید با آیین‌نامه‌های دانشگاه در خصوص استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی در انتشار آثار علمی و اخلاق در نشر هم‌راستا باشند تا از تضاد در دستورالعمل‌ها جلوگیری شود.

ماده ۱۹ - شفافیت چرخه نشر

بند ۱ - استفاده از هوش مصنوعی باید در تمامی مراحل (ارسال، داوری، انتشار) و افشای نحوه به کارگیری ابزارهای هوش مصنوعی توسط صاحبان اثر (نویسندگان یا مترجمان) اعلام شود.

ماده ۲۰ - ذخیره‌سازی امن

بند ۱ - داده‌ها و خروجی‌های هوش مصنوعی ارسالی توسط صاحبان اثر باید در مخازن امن و با استانداردهای بی‌نام سازی ذخیره شوند.

ماده ۲۱ - توسعه زیرساخت

بند ۱ - مجلات و ناشران موظف هستند تا حد ممکن ابزارهای لازم تشخیص استفاده از هوش مصنوعی در نشر آثار علمی را فراهم نمایند. این ابزارها باید امن، ترجیحاً بومی و متناسب با زیرساخت‌های موجود کشور باشد.

ماده ۲۲ - آموزش و توانمندسازی

بند ۱ - آموزش مستمر برای نویسندگان، داوران و سردبیران درباره استفاده‌ی اخلاقی از هوش مصنوعی باید فراهم شود.

ماده ۲۳ - نظارت و گزارش‌دهی

بند ۱ - ناشران موظف‌اند گزارش‌های دوره‌ای درباره تخلفات، اقدامات اصلاحی و درس‌آموخته‌های ارزیابی آثار علمی را منتشر نموده و به مراکز بالادستی گزارش دهند.

ماده ۲۴ - عدالت و شمول

بند ۱ - سیاست‌های اتخاذ شده باید از نویسندگان غیرانگلیسی‌زبان حمایت کنند و از سوگیری‌های الگوریتمی (مانند رد آثاری که به انگلیسی ترجمه شده‌اند) جلوگیری نمایند.

ماده ۲۵ - بازنگری و پژوهش

بند ۱ - مجلات و ناشران باید از پژوهش‌های مرتبط با ارزیابی سیاست‌ها و ابزارهای تشخیص هوش مصنوعی در انتشار آثار علمی حمایت کرده و نتایج آنها را منتشر نمایند.

فصل سوم: مقررات ناظر بر استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی

ماده ۲۶ - دامنه و شمول آیین‌نامه

بند ۱ - این آیین‌نامه تمامی آثار علمی دانشگاه اعم از کتاب‌ها و مقالات علمی، طرح‌های پژوهشی و سایر مستندات علمی را در بر می‌گیرد. تمامی واحدهای دانشگاهی شامل دانشکده‌ها، مراکز تحقیقاتی و مجلات علمی وابسته، مشمول این آیین‌نامه هستند. همچنین تمامی اعضای هیئت علمی، پژوهشگران، دانشجویان و کارکنان مرتبط موظف به رعایت مفاد آن خواهند بود.

ماده ۲۷ - ضمانت اجرا و رسیدگی به تخلفات

بند ۱ - برای تضمین اجرای صحیح آیین‌نامه، سازوکارهای مشخصی برای رسیدگی به تخلفات پیش‌بینی شده است. استفاده غیرمجاز از هوش مصنوعی در حوزه‌های ممنوع مانند تولید کامل متن علمی یا داوری علمی تخلف محسوب شده و فرد یا افراد خاطی (تمامی نویسندگان یک اثر یا داوران) مشمول قرار گرفتن در لیست سیاه خواهند شد. در خصوص مقالات منتشر شده، رسیدگی به تخلفات توسط سردبیر صورت خواهد گرفت و عدم افشای استفاده از هوش مصنوعی منجر به اصلاح، رد اثر علمی یا استرداد (Retraction-ترکشن) خواهد شد. در زمینه‌ی کتاب‌های منتشر شده، رسیدگی توسط اداره انتشارات دانشگاه انجام می‌شود. در صورت احراز تخلف، مجوز نشر ابطال گردیده، تجدید چاپ صورت نمی‌گیرد و اطلاع‌رسانی در این رابطه، در وب سایت صورت می‌گیرد.

ماده ۲۸ - آموزش و توانمندسازی ذی‌نقشان

بند ۱- دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی موظف است برنامه‌های آموزشی برای نویسندگان، داوران و سردبیران درباره استفاده اخلاقی و مسئولانه از هوش مصنوعی برگزار کند. این آموزش‌ها شامل کارگاه‌های حضوری و آنلاین، منابع راهنما، مثال‌های کاربردی و چک‌لیست‌های اجرایی خواهد بود.

ماده ۲۹ - بازنگری و به‌روزرسانی آیین‌نامه

بند ۱ - این آیین‌نامه باید به صورت دوره‌ای و در بازه‌های زمانی مقتضی، بازنگری شود تا با تحولات جهانی و ملی در حوزه هوش مصنوعی هماهنگ بماند. بازنگری توسط کمیته نظارت و با مشارکت ذی‌نفعان انجام می‌شود و تغییرات جدید به صورت رسمی ابلاغ و در سامانه‌های دانشگاهی به‌روزرسانی خواهد شد.

ماده ۳۰ - زیرساخت و امنیت داده‌ها

بند ۱ - دانشگاه می‌تواند زیرساخت‌های امن برای ارزیابی به‌کارگیری ابزارهای هوش مصنوعی و پردازش داده‌های حساس فراهم کند. استفاده از ابزارهای داخلی یا امن برای داده‌های محرمانه الزامی است. خروجی‌های هوش مصنوعی می‌بایست توسط محقق در مخازن امن با دسترسی کنترل‌شده ذخیره شوند و استانداردهای ناشناس‌سازی داده‌ها پیش از بارگذاری رعایت گردد.

ماده ۳۱ - گزارش‌دهی و شفافیت نهادی

بند ۱ - برای ارتقای اعتماد عمومی، مجلات موظفند نتیجه‌ی ارزیابی دوره‌ای درباره میزان استفاده از هوش مصنوعی در آثار علمی، تخلفات شناسایی‌شده و اقدامات اصلاحی را در گزارشات سالانه خود منتشر نماید.

بند ۲- همچنین دانشگاه می‌تواند سامانه گزارش‌دهی آنلاین برای ثبت و پیگیری موارد تخلف یا استفاده‌ی مسئولانه از ابزارهای هوش مصنوعی را ایجاد کند.

ماده ۳۲ - پژوهش و توسعه

بند ۱ - دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی باید از مطالعات ارزیابی سیاست‌های هوش مصنوعی در نشر علمی حمایت کند. توسعه و اعتبارسنجی ابزارهای تشخیص استفاده از هوش مصنوعی، بررسی اثرات عدالت‌محور و سوگیری‌های الگوریتمی و انتشار نتایج پژوهش‌ها برای بهبود مستمر آیین‌نامه ضروری است. این بخش آیین‌نامه را به سندی زنده و پویا تبدیل می‌کند که همواره با نیازهای علمی و اخلاقی روز هماهنگ خواهد بود.

این آیین‌نامه در ۳۲ ماده در تاریخ ۱۴۰۴/۱۱/۶ در جلسه‌ی شورای پژوهشی معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم
توانبخشی و سلامت اجتماعی به تصویب رسید.

- ALKHAWAM, M., ALMOBAYED, A., PANDEY, A., NANDA, N. C., EBRAHIMI, A. J. & AHMED, M. I. 2025. Exploring AI use policies in manuscript writing in cardiology and vascular journals. *Am Heart J Plus*, 58, 100586.
- ARABI, L., ROOHBAKHSH, A., MALAEKEH-NIKOUEI, B & .BAZZAZ, B. S. F. 2025. The impact of artificial intelligence (AI) in academic writing and publication: Iranian Journal of Basic Medical Sciences (IJBMS) policy. *Iranian Journal of Basic Medical Sciences*, 28, 1.
- ARKSEY, H. & O'MALLEY, L. 2005. Scoping studies: towards a methodological framework. *International journal of social research methodology*, 8, 19-32.
- BAMINIWATTA, A., COSTA, C., WEERASINGHE, D., ARAFAT, S. M. Y. & LUND, B. D. 2025. Policies on the use of artificial intelligence adopted by journals in psychiatry and mental health. *European Science Editing*, 51.
- BHAVSAR, D., DUFFY, L., JO, H., LOKKER, C., HAYNES, R. B., IORIO, A., MARUSIC, A. & NG, J. Y. 2025. Policies on artificial intelligence chatbots among academic publishers: a cross-sectional audit. *Res Integr Peer Rev*, 10, 1.
- CAPRIOGLIO, A. & PAGLIA, L. 2023. Fake academic writing: ethics during chatbot era. *European journal of paediatric dentistry*, 24, 88-89.
- CHETWYND, E. 2024. Ethical Use of Artificial Intelligence for Scientific Writing: Current Trends. *J Hum Lact*, 40, 211-215.
- DOSKALIUK, B., ZIMBA, O., YESSIRKEPOV, M., KLISHCH, I. & YATSYSHYN, R. 2025. Artificial Intelligence in Peer Review: Enhancing Efficiency While Preserving Integrity. *J Korean Med Sci*, 40, e92.
- DOYAL, A. S., SENDER, D ,.NANDA, M. & SERRANO, R. A. 2023. ChatGPT and Artificial Intelligence in Medical Writing: Concerns and Ethical Considerations. *Cureus*, 15, e43292.
- EGMANN, F., HILDEBRAND, H. & BORNSTEIN, M. M. 2025. Who reviewed this? Toward responsible integration of large language models for peer review of scientific articles in dental medicine. *Swiss Dent J*, 135, 1-15.
- FELLÄNDER-TSAI, L. & OVERGAARD, S. 2023. Adapting to the rapidly moving target artificial intelligence (AI) in scholarly publishing. *Acta Orthopaedica*. ٦٢٥ , ٩٤ ,
- FETTIPLACE, M. R., BHATIA, A., CHEN, Y., OREBAUGH, S. L., GOFELD, M., GABRIEL, R. A., SESSLER, D. I., LONSDALE, H., BUNGART, B., CHENG, C. P., BURNETT, G. W., HAN, L., WILES, M., COPPENS, S., JOSEPH, T., SCHREIBER, K. L., VOLK, T., URMAN, R. D ,.KOVACHEVA, V. P., WU, C. L., MARIANO, E. R. & IP, V. H. Y. 2025. Recommendations for disclosure of artificial intelligence in scientific writing and publishing: a regional anesthesia and pain medicine modified Delphi study. *Reg Anesth Pain Med*.
- FRANGOU ,S., VOLPE, U. & FIORILLO, A. 2025. AI in scientific writing and publishing: A call for critical engagement. *Eur Psychiatry*, 68, e98.
- GANJAVI, C., EPPLER, M. B., PEKCAN, A., BIEDERMANN, B., ABREU, A., COLLINS, G. S., GILL, I. S. & CACCIAMANI, G. E. 2024 .Publishers' and journals' instructions to authors on use of generative artificial intelligence in academic and scientific publishing: bibliometric analysis. *Bmj*, 384, e077192.
- GOLDMAN, K., MOSS, V., GRIFFITHS, S., PATEL, C. J., DORRELL, G., FOREMAN-WYKERT ,A., MODY, M., GARDNER, J., SHEPHERD, A. & LEWIS, M. 2025. Enhanced guidance on artificial intelligence for medical publication and communication professionals. *Current Medical Research and Opinion*, 41, 1395-1400.
- GRANJEIRO, J. M., CURY, A., CURY, J. A ,.BUENO, M., SOUSA-NETO, M. D. & ESTRELA, C. 2025. The Future of Scientific Writing: AI Tools, Benefits, and Ethical Implications. *Braz Dent J*, 36, e256471.

- GULERIA, A., KRISHAN, K., SHARMA, V. & KANCHAN, T. 2023a. ChatGPT: ethical concerns and challenges in academics and research. *J Infect Dev Ctries*, 17, 1292-1299.
- GULERIA, A., KRISHAN, K., SHARMA, V. & KANCHAN, T. 2023b. ChatGPT: ethical concerns and challenges in academics and research. *J Infect Dev Ctries*, 17, 1292-1299.
- GURNAL, P. & RANA, L. 2025. Artificial Intelligence and Publishing Ethics: A Narrative Review and SWOT Analysis. *Cureus*, 17, e84098.
- HOSSEINI, M., GORDIJN, B., KAEBNICK, G. E. & HOLMES, K. 2025. Disclosing generative AI use for writing assistance should be voluntary. *Res Ethics*.
- HOSSEINI, M. & HORBACH, S. 2023. Fighting reviewer fatigue or amplifying bias? Considerations and recommendations for use of ChatGPT and other large language models in scholarly peer review. *Res Integr Peer Rev*, 8, 4.
- HOSSEINI, M., RESNIK, D. B. & HOLMES, K. 2023. The ethics of disclosing the use of artificial intelligence tools in writing scholarly manuscripts. *Res Ethics*, 19, 449-465.
- HRYCIW, B. N., SEELY, A. J. E. & KYEREMANTENG, K. 2023. Guiding principles and proposed classification system for the responsible adoption of artificial intelligence in scientific writing in medicine. *Front Artif Intell*, 6, 1283353.
- KAEBNICK, G. E., MAGNUS, D. C., KAO, A., HOSSEINI, M., RESNIK, D., DUBLJEVIĆ, V., RENTMEESTER, C., GORDIJN, B. & CHERRY, M. J. 2023. Editors' statement on the responsible use of generative AI technologies in scholarly journal publishing. *Medicine, Health Care and Philosophy*, 26, 499-503.
- KENDALL, G. 2025. When using Artificial Intelligence Tools in Scientific Publications Authors should include the Prompts and the Generated Text as Part of the Submission. *Journal of Academic Ethics*, 23, 639-647.
- KHAN, M. K., FERDOUS, J., MOURSHED, G. & HOSSAIN, S. B. 2025. Use of Artificial Intelligence in Scientific Writing. *Mymensingh Med J*, 34, 592-597.
- KNÖCHEL, T. D., SCHWEIZER, K. J., ACAR, O. A., AKIL, A. M., AL-HOORIE, A. H., BUEHLER, F., ELSHERIF, M. M., GIANNINI, A., HEYSELAAR, E., HOSSEINI, M., ILANGOVAN, V., KOVACS, M., LIN, Z., LIU, M., PEETERS, A., RAVENZWAAL, D. V., VRANKA, M. A., YAMADA, Y., YANG, Y. F. & ACZEL, B. 2025. Core principles of responsible generative AI usage in research. *AI Ethics*, 5, 6371-6377.
- KOCAK, Z. 2024. Publication Ethics in the Era of Artificial Intelligence. *J Korean Med Sci*, 39, e249.
- KOJIMA, T. 2024. Use of Artificial Intelligence in Medical Publishing: Impact on Authorship. *Journal of Tokyo Medical University*, 82, 36-42.
- KUMAR, I., YADAV, N. & VERMA, A. 2025. Navigating Artificial Intelligence in Scientific Manuscript Writing: Tips and Traps. *Indian J Radiol Imaging*, 35, S17-S186.
- LAFFAYE, T. A., CARLSON, B. H., FREEMAN, W. K. & AYOUB, C. 2025. Artificial intelligence for manuscript writing: policies and implementation in cardiovascular journals. *Cardiovasc Diagn Ther*, 15, 1107-1112.
- LEE, J., LEE, J. & YOO, J. J. 2025. The role of large language models in the peer-review process: opportunities and challenges for medical journal reviewers and editors. *J Educ Eval Health Prof*, 22, 4.
- LEE, P. Y., SALIM, H., ABDULLAH, A. & TEO, C. H. 2023. Use of ChatGPT in medical research and scientific writing. *Malays Fam Physician*, 18, 58.
- LEUNG, T. I., DE AZEVEDO CARDOSO, T., MAVRAGANI, A. & EYSENBACH, G. 2023. Best Practices for Using AI Tools as an Author, Peer Reviewer, or Editor. *J Med Internet Res*, 25, e51584.
- LUBOWITZ, J. H. 2024. Guidelines for the Use of Generative Artificial Intelligence Tools for Biomedical Journal Authors and Reviewers. *Arthroscopy - Journal of Arthroscopic and Related Surgery*, 40, 651-652.
- MÁJOVSKÝ, M., MIKOLOV, T. & NETUKA, D. 2023. AI Is Changing the Landscape of Academic Writing: What Can Be Done? Authors' Reply to: AI Increases the Pressure to Overhaul the

- Scientific Peer Review Process. Comment on "Artificial Intelligence Can Generate Fraudulent but Authentic-Looking Scientific Medical Articles: Pandora's Box Has Been Opened". *J Med Internet Res*, 25, e50844.
- MIAO, J., THONGPRAYOON, C., SUPPADUNGSUK, S., GARCIA VALENCIA, O. A., QURESHI, F. & CHEUNGPASITPORN, W. 2024. Ethical Dilemmas in Using AI for Academic Writing and an Example Framework for Peer Review in Nephrology Academia: A Narrative Review. *Clinics and Practice*, 14, 89-105.
  - NOSRATZEHI, M., NOSRATZEHI, S. & KEIKHA, M. 2025. Beyond recommendations: expanding the ethical discourse on AI-assisted academic writing. *Adv Simul (Lond)*, 10, 31.
  - O'BRIEN, C., THAYANI, Z., SMITH, T., TRAN, A. V., CROTTY, P., YOUNG, A., FORD, A. I. & VASSAR, M. 2025. Full title: evaluating AI guidelines in leading family medicine journals: a cross-sectional study. *BMC Prim Care*, 26, 368.
  - OERMANN, M. H., OWENS, J. K., CARTER-TEMPLETON, H., PETERSON, G. & BAILEY, H. E. 2025. Using Artificial Intelligence for Scholarly Writing Guidelines for nurse authors. *American Journal of Nursing*, 125, 52-55.
  - PHAN, P., DESAI, S., ELORIO, E. G., GREENFIELD, D., HINCHCLIFF, R., IQBAL, U., O'CONNOR, P., STAINES, A., SUNOL, R. & SHEIKH, A. 2024. Embracing the use of artificial intelligence in scientific publishing. *International Journal for Quality in Health Care*, 36.
  - RESNIK, D. B. & HOSSEINI, M. 2025. Disclosing artificial intelligence use in scientific research and publication: When should disclosure be mandatory, optional, or unnecessary? *Accountability in Research-Ethics Integrity and Policy*.
  - SALMAN, H. A., AHMAD, M. A., IBRAHIM, R. & MAHMOOD, J. 2025. Systematic analysis of generative AI tools integration in academic research and peer review. *Online Journal of Communication and Media Technologies*, 15.
  - SAUNDERSON, P., DORMER, L. & MIERAS, L. 2024. The role of Artificial Intelligence (AI) in scientific writing and publishing. *Leprosy Review*, 95.
  - SHEN, F., ALMEIDA, V. F. A., HA, J. Y., OZMEN, B. B. & DURAES, E. F. R. 2026. Prevalence and Characteristics of Generative Artificial Intelligence Policies in Vascular Surgery Journals: A Cross-Sectional Review. *Annals of Vascular Surgery*, 123, 119-129.
  - STONE, J. A. M. 2025. AI Disclosure Policies in Scientific Publishing and Medical Acupuncture. *Medical Acupuncture*, 37, 339-340.
  - WIWANITMKIT, S. & WIWANITKIT, V. 2024. Artificial Intelligence, Academic Publishing, Scientific Writing, Peer Review, and Ethics. *Braz J Cardiovasc Surg*, 39, e20230377.
  - WU, H., LI, W., CHEN, X. & LI, C. 2024. Not just disclosure of generative artificial intelligence like ChatGPT in scientific writing: peer-review process also needs. *Int J Surg*, 110, 5845-5846.
  - YADAV, S. 2024. Enhancing Research Integrity and Publication Ethics: An Analysis of the Latest International Committee of Medical Journal Editors Recommendations. *Cureus*, 16, e56193.
  - YIN, S., HUANG, S., XUE, P., XU, Z., LIAN, Z., YE, C., MA, S., LIU, M., HU, Y., LU, P & LI, C. 2025. Generative artificial intelligence (GAI) usage guidelines for scholarly publishing: a cross-sectional study of medical journals. *BMC Med*, 23, 77.
  - YOO, J. H. 2025. Defining the Boundaries of AI Use in Scientific Writing: A Comparative Review of Editorial Policies. *J Korean Med Sci*, 40, e187.
  - ZHU, L., LAI, Y., XIE, J., MOU, W., HUANG, L., QI, C., YANG, T., JIANG, A., GAN, W., ZENG, D., TANG, B., XIAO, M., CHU, G., LIU, Z., CHENG, Q., LIN, A. & PENG, P. 2025. Evaluating the potential risks of employing large language models in peer review. *Clinical and Translational Discovery*, 5.
  - ZIELINSKI, C., WINKER, M. A., AGGARWAL, R., FERRIS, L. E., HEINEMANN, M., LAPEÑA JR, J. F., PAI, S. A., CITROME, L., ALAM, M. & VOIGHT, M. 2023. Chatbots, generative AI, and scholarly manuscripts: WAME recommendations on chatbots and generative artificial intelligence in relation to scholarly publications. *Colombia Médica*, 54